

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) ศึกษากลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม โดยจะประเมินผลจากการตอบแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลลอง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเฝ้าระวังและป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ โดยทำการศึกษาในเดือน ตุลาคม 2553 ถึง เดือนมีนาคม 2554

ลักษณะของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน เช่น แพทย์ พยาบาล ทันตแพทย์ เภสัชกร นักเทคนิคการแพทย์ นักกายภาพบำบัด นักรังสีวิทยา นักจัดการงานทั่วไป เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่ธุรการ ผู้ช่วยเหลือคนไข้ เจ้าพนักงานสาธารณสุข นักวิชาการสาธารณสุข ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราวที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลลองทุกคน ฯลฯ จำนวน 170 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลลอง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ทุกคนที่ปฏิบัติงานตั้งแต่เดือนตุลาคม 2552 - เดือนกันยายน 2553 ซึ่งเป็นช่วงระบาดหนักของไข้หวัดใหญ่ มีการนำนโยบายจากกระทรวงสาธารณสุข และนโยบายการเฝ้าระวังและป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ของโรงพยาบาลลอง ที่ลงสู่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน และเป็นเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในช่วงเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล คือเดือนมกราคม 2554 ซึ่งมีจำนวน 167 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาจะทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสมัครใจเข้าร่วมโดยกำหนดคุณสมบัติกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลลองปฏิบัติงานอยู่ในช่วงเวลาเก็บข้อมูล เดือน มกราคม 2554

2. เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลลองที่ได้ปฏิบัติงานอยู่ในช่วงการระบาดหนักของโรคไข้หวัดใหญ่ และได้รับนโยบายนโยบายการเฝ้าระวังและป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ของกระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2552 - เดือนกันยายน 2553

3. ยินดีเข้าร่วมการศึกษา

ตัวแปรที่จะศึกษา

ตัวแปรต้น ประกอบด้วย

เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ตำแหน่งงาน หน่วยงานที่ปฏิบัติงาน การทำงานสัมผัสกับผู้ป่วย เคยป่วยเป็นโรคไข้หวัดใหญ่หรือมีอาการคล้าย ไข้หวัดใหญ่

ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

พฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดใหญ่

1. ด้านการติดต่อของโรคไข้หวัดใหญ่
2. ด้านอาการและภาวะแทรกซ้อนของโรคไข้หวัดใหญ่

พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่

1. ด้านการสวมหน้ากากอนามัย
2. ด้านการล้างมือ
3. ด้านการหลีกเลี่ยงอยู่ใกล้ชิดผู้มีอาการป่วย
4. ด้านการหยุดงาน
5. ด้านการฉีดวัคซีน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ ใช้แบบสอบถามพฤติกรรมการเฝ้าระวังและป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลลอง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรม และเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยใช้มาตรการในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ ของกระทรวงสาธารณสุขเป็นแนวทางโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็นสามส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง หน่วยงานที่ปฏิบัติงาน และระยะเวลาการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมกาเฝ้าระวังโรคไข้หวัดใหญ่	จำนวน 12 ข้อ
ด้านการเฝ้าระวังการติดต่อของโรคไข้หวัดใหญ่	จำนวน 6 ข้อ
ข้อด้านบวก ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6 (ทุกข้อ)	
ด้านการเฝ้าระวังอาการและภาวะแทรกซ้อนของโรคไข้หวัดใหญ่	จำนวน 6 ข้อ
ข้อด้านบวก ได้แก่ ข้อที่ 2, 3, 4, 5, 6	
ข้อด้านลบ ได้แก่ ข้อที่ 1	
ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมกาป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่	จำนวน 23 ข้อ
ด้านการสวมหน้ากากอนามัย	จำนวน 5 ข้อ
ข้อด้านบวก ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 3,	
ข้อด้านลบ ได้แก่ ข้อที่ 4, 5,	
ด้านการล้างมือ	จำนวน 5 ข้อ
ข้อด้านบวก ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 3, 4, 5, (ทุกข้อ)	
ด้านการหลีกเลี่ยงการอยู่ใกล้ชิด	จำนวน 5 ข้อ
ข้อด้านบวก ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 5	
ข้อด้านลบ ได้แก่ ข้อที่ 3, 4	
ด้านการหยุดงาน	จำนวน 4 ข้อ
ข้อด้านบวก ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 3	
ข้อด้านลบ ได้แก่ ข้อที่ 4	
ด้านการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่	จำนวน 4 ข้อ
ข้อด้านบวก ได้แก่ ข้อที่ 2, 3, 4	
ข้อด้านลบ ได้แก่ ข้อที่ 1	

ลักษณะแบบสอบถามเป็นข้อคำถามที่ใช้มาตรวัดแบบ Likert ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ มีข้อความให้เลือกตอบ ประกอบด้วย ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ไม่ปฏิบัติเลย กำหนดการให้คะแนนรายข้อคำถามดังต่อไปนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ	หมายถึง	ปฏิบัติกิจกรรมสม่ำเสมอทุกครั้ง
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	หมายถึง	ปฏิบัติกิจกรรมเป็นบางครั้ง
ไม่ปฏิบัติเลย	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติกิจกรรม

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความเชิงบวก

ปฏิบัติเป็นประจำ	ให้คะแนน	2
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ให้คะแนน	1
ไม่ปฏิบัติเลย	ให้คะแนน	0

ข้อความเชิงลบ

ปฏิบัติเป็นประจำ	ให้คะแนน	0
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ให้คะแนน	1
ไม่ปฏิบัติเลย	ให้คะแนน	2

การแปลผลคะแนน

ข้อมูลพฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดใหญ่ประกอบด้วยคำถามในด้านการเฝ้าระวังการติดต่อของโรคและด้านการเฝ้าระวังอาการของโรคและภาวะแทรกซ้อน ข้อมูลการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ประกอบด้วยคำถามด้านพฤติกรรมการป้องกันการสวมหน้ากากอนามัย ด้านการล้างมือ ด้านการหลีกเลี่ยงอยู่ใกล้ชิดผู้มีอาการป่วย ด้านการหยุดงาน และด้านการฉีดวัคซีนเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนพฤติกรรมการเฝ้าระวังและป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลทอง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ แบ่งเกณฑ์การประเมินคะแนนพฤติกรรมเป็น 3 ระดับคือ (ประครองกรรมสูตร, 2542)

คะแนนร้อยละ 80.1 – 100 หมายถึง มีการปฏิบัติสูง

คะแนนร้อยละ 50.1 – 80.0 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง

คะแนนร้อยละ 00.0 – 50.0 หมายถึง มีการปฏิบัติต่ำ

วิธีการคิดคะแนน

นำค่าคะแนนแต่ละข้อมารวมกันและหาค่าเฉลี่ยผลที่ได้นำไปเทียบกับระดับการปฏิบัติในแต่ละด้าน ดังนี้

การหาค่าเฉลี่ย สูตร

$$\frac{\text{ผลรวมค่าคะแนนแต่ละข้อ}}{\text{จำนวนข้อทั้งหมดในแต่ละด้าน}} = \text{ค่าคะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้าน}$$

ระดับของการปฏิบัติ

- ร้อยละ 80.1 – 100 (หรือเท่ากับคะแนนเฉลี่ย 1.61 – 2.00) หมายถึง มีการปฏิบัติสูง
- ร้อยละ 50.1 – 80.0 (หรือเท่ากับคะแนนเฉลี่ย 1.01 – 1.60) หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง
- ร้อยละ 00.0 – 50.0 (หรือเท่ากับคะแนนเฉลี่ย 0.00 – 1.60) หมายถึง มีการปฏิบัติต่ำ

เช่น ถ้าแบบสอบถามพฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดใหญ่ จำนวน 12 ข้อ ได้คะแนนรวมเท่ากับ 21 คะแนน

$$\frac{\text{ผลรวมค่าคะแนนแต่ละข้อ}}{\text{จำนวนข้อทั้งหมดในแต่ละด้าน}} = \frac{21}{12} \quad \text{คะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้าน} = 1.75 \quad \text{มีการปฏิบัติสูง}$$

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity)

นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านอายุรกรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านระบาดวิทยา และผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข แล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index) และแก้ไขตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

$$\text{ค่าดัชนีความตรงเนื้อหา (Content validity index [CVI])} = \frac{\text{จำนวนข้อที่เห็นด้วยตรงกัน}}{\text{จำนวนข้อทั้งหมด}}$$

ความตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิ ของแบบสอบถามพฤติกรรมการเฝ้าระวังและป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ ของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลทอง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ได้ค่าเฉลี่ยความตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีวิธีคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 1 และ 2} &= \frac{33}{35} = 0.94 \\ \text{ความตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 1 และ 3} &= \frac{31}{35} = 0.89 \end{aligned}$$

$$\text{ความตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 2 และ 3} = \frac{33}{35} = 0.94$$

$$\text{รวม } 0.94 + 0.89 + 0.94 = 2.77$$

$$\text{จำนวนคู่ของผู้ทรงคุณวุฒิ} = 3$$

$$\text{ดังนั้นค่าความตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิ} = \frac{2.77}{3} = 0.92$$

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability)

นำแบบสอบถามที่ประยุกต์เรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลวังชิ้น อำเภอลำปาง จังหวัดแพร่ จำนวน 30 ราย นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) และปรับแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง และกำหนดค่าความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 0.8 ซึ่งมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[\frac{1 - \sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

α = ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ

n = จำนวนข้อของแบบทดสอบ

S_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

$$\text{ค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้} = 0.91$$

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เสนอโครงการค้นคว้าแบบอิสระ เสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ หลังจากได้รับความเห็นชอบ ผู้ศึกษาจึงได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการ และขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้การเข้าร่วมในการศึกษานี้ ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่ม

ตัวอย่างมีสิทธิที่จะถอนตัวจากการศึกษาได้ตลอดเวลา และข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์และนำเสนอในภาพรวมและจะนำมาใช้ประโยชน์ทางด้านวิชาการเท่านั้น

การรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. นำโครงร่างการค้นคว้าอิสระเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. นำหนังสือส่งถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลลงเพื่อขออนุญาต
4. ส่งหนังสือชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษา และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังหัวหน้าหน่วยงานทุกหน่วยงานในโรงพยาบาลลง รวมทั้งประสานงานเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการเก็บข้อมูล
5. ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบสอบถามฝากไว้ให้เจ้าหน้าที่ทุกหน่วยงานผ่านหัวหน้างานภายในโรงพยาบาลลง ซึ่งเป็นช่องทางที่สามารถจะส่งผ่านไปถึงเจ้าหน้าที่ได้ทุกคน โดยผู้วิจัยไม่ได้บังคับ และทำการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในการขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม หากเจ้าหน้าที่สนใจและยินดีที่จะเข้าร่วมโครงการวิจัย สามารถขอแบบสอบถามหัวหน้างานได้ แล้วทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองในระยะเวลา 1 สัปดาห์
6. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และครบถ้วนเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1. ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. พฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดใหญ่ รายข้อวิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ระดับการปฏิบัติวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน เพื่อแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

3. พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ รายข้อวิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ระดับการปฏิบัติวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน เพื่อแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

สถานที่ทำการศึกษา

หน่วยงานทุกหน่วยงาน ในโรงพยาบาลลอง อำเภอลอง จังหวัดแพร่